

Eduskunnan suuren valiokunnan kirjallinen kuuleminen 30.3.2020

Komission Green deal E 61/2019 vp (sisältää myös U2/2020 / E62/2019 ja E2/2020)

EU:n komissio antoi joulukuussa 2019 tiedonannon kestävän kasvun strategiasta (European Green Deal). Tämän laajan ohjelman tarkoituksena on tehdä Euroopasta ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä. Green deal -ohjelma sisältää komission suunnitelmia tulevista toimista eri teemoissa kuten ilmastotavoitteet, verotus, rahoitus ja kauppapolitiikka. Siirtymän toteuttaminen oikeudenmukaisesti kulkee mukana kaikissa teemoissa.

E61/2019 vp: Green deal kattava ja hyvin koottu kasvustrategia – toimeenpano ratkaisee onnistumisen

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjaan ja 1,5 asteen ilmastopolitiikkaan. Elinkeinoelämä on pitkään kannattanut EU:lle ilmastoneutraalisuustavoitetta vuoteen 2050 mennessä, jolloin kasvihuonekaasupäästöt eivät ylittäisi nieluja (esimerkiksi metsänielut sekä hiilidioksidin käyttö tuotteisiin ja varastointiin). Pitkän tähtäimen tavoite näyttää yrityksille suuntaa ja luo vakautta investointiympäristöön.

Green deal -ohjelma on hyvin kattava ja ulottuu kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden lisäksi kaikille EU:n politiikkaloikoille. **Tällainen kokonaisuus mahdollistaa tulevien toimien yhteensovittamisen, ja siten pystytään välttämään päällekkäistä tai ristiriitaista lainsäädäntöä.** Ilmastotoimien sosiaalinen hyväksyttävyys ja oikeudenmukainen siirtyminen vähähiiliseen talouteen on nostettu vahvaan rooliin, ja se näkyy muun muassa rahoituspanostuksissa.

Green deal -ohjelman toteutuksessa on huolehdittava kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden ohella eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä, koska nämä kohtaavat samaan aikaan ilmastomuutoksen hillintätoimet ja sopeutumistarpeet. Kansainvälisen kehityksen vauhtia (tai oikeastaan hitautta) on seurattava huolellisesti, jotta kilpailukykykuilu ei repeäisi mahdolltomaksi kuroa umpeen. Eri-tyinen huomio olisi kiinnitettävä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostuksiin, koska merkittäviä teknistaloudellisia läpimurtoja tarvitaan edelleen ilmastoneutraalisuuden saavuttamiseksi.

Suomen kanta Green deal -ohjelmakokonaisuuteen on hyvä ja kannatettava. Joissakin Green dealin hankkeissa elinkeinoelämällä on huolenaiheita ja suhtautuminen on varauksellista. 2030-tavoitteen ja siihen liittyvän lainsäädännön avaaminen ja kansallinen toimeenpano olisivat useita vuosia kestävä prosessi, joka heikentää investointiympäristön näkymää pitkäksi aikaa. Lisäksi päästökaupan laajennus tie- ja meriliikenteeseen, hiilen rajamekanismi ja ilmastorahoituksen

kriteeristö voivat tuoda negatiivisia vaikutuksia elinkeinoelämälle päästöjen silti laskematta. Komission tällä hetkellä valmistelemat vaikutusarviot tuovat tarvittavaa lisätietoa, miten nämä hankkeet aiotaan käytännössä toteuttaa. Kannatettavia hankkeita jo tässä vaiheessa ovat esimerkiksi 3.3 annettu ilmastolakiehdotus ja sen 2050 ilmastoneuraalisuustavoite, energiaverodirektiivin uudistaminen, päästökaupan laajennus lämmitykseen ja jäähdytykseen ja kasvava ilmastorahoitus.

Komissio on aikatauluttanut Green deal -ohjelman tiukasti, mutta on tärkeää, ettei vaikutusarvioista ja huolellisesta valmistelusta ei tingitä ohjelmaa toteutettaessa. Hyvä toteutus mahdollistaa ohjelman onnistumisen, jolloin Eurooppa on pystynyt säilyttämään hyvinvointinsa myös ilmastoneutraalissa taloudessa.

Teollisuusstrategia on omana kokonaisuutenaan EK:n EU-prioriteettinä tänä vuonna. Yllä mainittujen ilmastoon vahvimmin liittyvien teemojen lisäksi EK on nostanut prioriteeteikseen Green dealistä kiertotaloussuunnitelman, biodiversiteettistrategian ja nollapilaantumissuunnitelman sekä myös liikenteeseen liittyviä aloitteita.

Kiertotalouden voimakas edistäminen on tarpeen. EK tukee strategista ja kattavaa kiertotalousajattelua, joka tarjoaa samanaikaisesti ratkaisuja raaka-aineniukkuuteen, ilmastonmuutoksen hillintään ja ympäristön pilaantumisen ehkäisyyn. Komission on jatkettava kiertotalouden edistämistä varmistamalla samalla hyvin toimivat sisäiset markkinat EU:ssa sekä priorisoimalla tutkimukseen ja innovaatioihin kaikilla kiertotalouden tasoilla. Uusien liiketoimintallien kiertotalouden esteitä tulee purkaa poistamalla lainsäädännön epäjohtamukaisuudet, esteet ja puutteet esim. kemikaalien, tuotteiden ja jätteiden rajapinnoista.

Luonnonmonimuotoisuuden säilyttäminen on nähtävä merkittävänä ympäristöhaasteena. Perustellusti luonnonmonimuotoisuuden köyhtyminen voidaan nähdä ilmastonmuutoksen rinnalla yhdeksi merkittävimmistä ympäristöongelmista. Lajien ja luontotyyppien uhanalaistuminen on jatkunut valtakunnallisten arviointien tulosten perusteella Suomessakin. Suojelua tarvitsevat luonto- ja lajityypit sekä viheralueiden laajuudet ja kytkeytyneisyys ovat hyvin erilaiset eri maissa ja biodiversiteetin turvaamiseen tähtäävät toimet tulee voida tehdä jäsenmaalähtöisesti.

Kustannustehokkuus on tärkeää myös pyrittäessä kohti saasteetonta ympäristöä (nollapilaantumistavoite). Green dealin mukaan nollasaasteiseen Eurooppaan tähdätään ilman, veden ja maaperän toimintaohjelmilla sekä suurten teollisuuslaitosten ympäristölainsäädännön uudelleentarkastelulla. EK:n näkökulmasta muiden kuin vaarallisten ympäristöä pilaavien päästöjen sääntelyn tulee perustua kustannustehokkuuteen sekä vaikuttavuuteen. Päästöjen vähentämisessä toimet tulee ensisijaisesti kohdistaa päästölähteisiin ja -komponentteihin, jossa vähennykset voidaan tehdä pienimmillä kustannuksilla vähennettyä päästöyksikköä kohden. Päästövähennykset tulee toteuttaa tehokkaasti sellaisten päästökomponenttien osalta, joiden merkitys ympäristölle tai terveydelle on huomattava ja ympäristöläätinormit ylittyvät. Nollapilaantumistavoite on hyväksyttävä ainoastaan visionomaisena suuntana, mutta ei velvoittavana sääntelynä.

Liikennettä koskevat aloitteita ovat lähtökohtaisesti kiinnostavia ja tavoitteiltaan kannatettavia. Päästökaupan ulottaminen tieliikenteeseen ja meriliikenteeseen EU-tasolla vaatii selvittämistä ja vaikutusarviointia, kuten Suomen kannassa todetaan. Sähköistymisen myötä osa liikenteestä siirtyy päästökaupan piiriin ilman lisäsääntelyäkin.

Suomessa liikennettä ohjataan päästöjen vähentämiseen useilla ja osin päällekkäisillä taloudellisilla ohjauskeinoilla. Käytössä on hiilidioksidiporrastus auto- ja ajoneuvoveroissa, polttoaineen CO₂-vero sekä biopolttoaineen jakeluveto. Päästökaupan soveltamista on ehdotettu useissa eri laajuuksissa ja yhteyksissä, ja sitä tulisi selvittää rinnakkain muiden ohjauskeinojen kanssa ja eritellä kunkin ohjauskeinon hyviä ja huonoja puolia. Taloudelliset ohjauskeinot muodostavat kokonaisuuden, joiden tulee ohjata päästövähennyksiin mahdollisimman kustannustehokkaasti, markkinaehtoisesti ja teknologianeutraalisti. Elinkeinoelämä toivoo liikenteen taloudellisiin ohjauskeinoihin kohdennettua työskentelyä liikenne- ja viestintäministeriöltä ja valtiovarainministeriöltä ja vuorovaikutusta elinkeinoelämän ja yritysten kanssa.

E 62/2019 Vihreän siirtymän rahoitus ja U2/2020 vp oikeudenmukaisen siirtymän rahasto: EU:n ilmastorahoituksen kasvu tärkeää - mitään teknologiaa ei tule sulkea ulos

EU:n komissio julkaisi 14.1.2020 Kestävä Eurooppa -investointiohjelman, jolla saataisiin liikkeelle jopa 1000 miljardin euron investoinnit. Komissio haluaa tällä ohjelmalla saada Eurooppa polulle kohti ilmastoneutraalia vuotta 2050. Osana investointiohjelmasta on oikeuden mukaisen siirtymän mekanismi (100 mrd euroa), jolla EU:n rahoitusta suunnattaisiin entistä voimakkaammin fossiilisista polttoaineista riippuvaisten alueiden ilmastotoimiin. Ilmastorahoituksen kasvattaminen oli ensimmäinen ehdotus kestävän kasvun ohjelma Green dealistä.

Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin osana komissio antoi asetusehdotuksen oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta. Tästä rahastosta tukea voisivat hakea kaikki jäsenmaat, ja Suomelle ehdotettu määräraha olisi 165 milj. euroa kaudella 2021-27. Tämä edellyttää kansallista vastinrahaa.

Suomen kanta sekä Kestävä Eurooppa -investointiohjelmaan että oikeudenmukaisen siirtymän rahastoon on muutoin hyvä ja kannatettava, mutta molempiin voisi lisätä maininnan teknologianeutraalisuudesta: mitään päästöjä vähentävää teknologiaa tai toimialaa ei tulisi kategorisesti sulkea pois ilmastorahoituksen piiristä. Komission asetusehdotuksessa näin on ydinvoiman osalta tehty, vaikka sitä on tuotettu ja jätteistä huolehdittu kestävästi Euroopassa jo pitkään.

EK:n mukaan yritysten investointitarpeet ovat huomattavan suuret siirryttäessä vähähiilitalouteen, ja EU:n rahoituksen painopisteen siirto yhä vahvemmin ilmastotoimiin on kannatettava ehdotus. EU:ssa rahoituksen kriteereiden ja valvonnan tulee olla läpinäkyvää ja selkeää, jotta rahoitus todella edistää ilmastoneutraaliutta kaikissa jäsenmaissa.

E 2/2020 vp, Komission tiedonanto "Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi"

Euroopan komissio julkaisi 14.1.2020 tiedonannon "Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi". Komission tiedonannossa esitetään uusien tulevien aloitteiden lisäksi tiekartta, jonka päätepisteenä on Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintasuunnitelma. Komissio julkaisee toimintasuunnitelman alkuvuodesta 2021.

EK pitää tärkeänä, että Suomen kannassa korostetaan sitä, että Suomen työmarkkinajärjestelmän erityispiirteitä, kuten sopimiseen perustuvaa työmarkkinajärjestelmää, tulee kunnioittaa EU-tason toimenpiteitä tehtäessä. EK toivoo kuitenkin, että periaate työmarkkinaosapuolten autonomian kunnioittamisesta kirjattaisiin perusmuistioon vielä nykyistä selkeämmin. EK on samaa mieltä siitä, että sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanossa on otettava huomioon jäsenmaiden erilaiset tilanteet ja keinot tavoitteisiin pyrkimisessä, eikä toimintasuunnitelman tule olla oikeudellisesti sitova.

EK on lisäksi sitä mieltä, että EU-tason lainsäädännön täydentämisen ja lisäämisen tulee olla vasta viimesijainen keino ja etusija tulee antaa eurooppalaiselle ohjausjaksolle ja muille pehmeän ohjauksen työkaluille. Suomen kantaan tulisi lisätä vaatimus siitä, että mahdolliset EU-tason sosiaalisen ulottuvuuden alaan kuuluvien lainsäädäntöhankkeiden tulee perustua huolelliseen tarpeellisuusharkintaan sekä työmarkkinaosapuolten konsultaatioon. EK pitää tärkeänä, että Suomen kannat yksittäisiin aloitteisiin muodostetaan vasta siinä vaiheessa, kun komissio on antanut niistä esityksensä, kuten perusmuistiossa on kuvattu.

Komissio korostaa koulutuksen ja osaamisen keskeistä roolia tulevaisuuden kannalta. Siirtyminen ilmastoneutraaliin talouteen, digitalisaatio ja väestönmuutos edellyttävät kokonaan uudenlaista osaamista, johon koulutusjärjestelmien on kyettävä omalta osaltaan vastaamaan. Pula osaavasta työvoimasta on ollut viime aikoina merkittävä kasvun este yrityksille niin Suomessa kuin valtaosassa muutakin Eurooppaa.

EK pitää Suomen kantaa koulutukseen ja osaamiseen liittyvissä kysymyksissä hyvänä ja kannatettavana. Eurooppalainen koulutus maailman parhaaksi olisi innostava ja tulevaisuuteen katsova strateginen tavoite. Suomi ei ota tässä vaiheessa vielä kantaa tiedonannossa mainittuihin yksittäisiin aloitteisiin. EK pitää tiedonannon aloitteista suomalaisten yritysten kannalta mahdollisesti ongelmallisina varsinkin työikäisten ihmisten oppimistilejä. Henkilöstön osaaminen on yrityksille strateginen kysymys, eikä yrityksille pidä asettaa ulkoapäin velvoitteita esimerkiksi oppimistilien rahoituksen suhteen. Suomessa on jo olemassa työnantajien ja työntekijöiden yhdessä rahoittama aikuiskoulutustuki kansallisena versiona oppimistilistä.